

ságokat, illetve alkalmazhatja ismereteit saját vidékére. Kel is, hogy ennyi önállóságot és öntevékenységet megkívánjunk attól, aki segédkönyvül kívánja e könyvet használni, mert ezáltal válik az ismeretanyag igazán sajátjává.

A népiskola új tanítási módszere mindenütt a tudás gyakorlati értékét tartja szem előtt s így igen helyes, hogy a »Népiskolai mezőgazdasági ismeretek«-ben egyik fő törekvésnek ismerhetjük föl, hogy a tudásanyag fölött egybefogó, áttekintő, iránymutató is legyen a tanítók kezében. Alapismerettel kezdi tehát, amin az egész könyv felépülhet: a növényi test fölépítésével és talajismerettel.

Háborús időkben különösen átérezzük mennyire igaz, hogy legfőbb éltetőnk, igazi édesanyánk a föld. Mindannyian érezzük ezt és csodálkozva látjuk, hogy a földműves munkája mégis, még mindig lenézett. Valahogy minden másnál egy kicsit alacsonyabbrendű foglalkozásnak tekintik. — Miért? — Csak azért, mert évszázados mulasztások terhelik a mezőgazdaságot. A nagy tömegek, akik a földet művelték sokféle ok miatt nem is igen juthattak a szükséges ismeretek birtokába. Kulturális eszközeik szűk keretek között mozogtak és mozognak még ma is. Nem a szellemük, inkább csak a lelkük volt közeli kapcsolatban a földdel. Szerették, de nem ismerhették eléggé a földet és bizony sokszor volt nekik a föld mostoha és nem édesanya. Kellő szakismeretek híján ezen nem is csodálkozhatunk. — Ma már inkább belátják, hogy ha a gazdálkodás sikere nagyrészt függ az időjárástól (a termés Isten kezében van), de az emberi tudás és szorgalom igába hajthatja a természetet. Mert mégis csak különbség van abban, ha ugyanolyan időjárás, ugyanolyan alapföldtétel mellett 4—5 q vagy 10—12 q búzát termelünk. Vagy még inkább jelentős a gazdasági szakismeret akkor, ha nemcsak a föld megmunkálására, növények termesztési módjára, hanem a gazdálkodás többi tényezőire (mit vessünk, hogyan osszuk be földünket, hogyan értékesítsünk, stb.) is tekintettel vagyunk. Bizony, ehhez már alapos szakismeret, állandó éberség és alkotókedv szükséges.

S mindezekben — mint ahogy ez a könyv külön is rámutat — legfőbb feladat a tanítókra vár. Ebben igyekszik segítségére sietni ez a könyv. Hozzásegíti a tanítót ahhoz, hogy képes legyen annyi ismeretet, olyan gondoskodást adni a falusi gyermekeknek, hogy azok ambícióval, munkakedvvel eltelve hagyják el a VIII. osztályt. Megtaníthatja arra, hogy higgyen a mezőgazdasági munka sikerében és értékében. (Természetesen talán nem ennyire gyakorlati módon, de a városi iskolákban is a legmegfelelőbb útmutató.)

Nem a régi értelemben vett szakkönyv ez. Már a nyelvezete sem az és ez külön érdeme. Nemcsak tartalma, de előadásmódja is vonzó, világos és tiszta.

Seres József

Kosztolányi Dezső, Az elsüllyedt Európa. (Hátrahagyott művei, VII. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta Illyés Gyula. Nyugat kiadása. 1943. 298 old.)

Kosztolányi Dezső postumus kötetei az irodalmi élvezet mellett egyre nagyobb meglepetést is keltenek az olvasóban. A meglepetés oka elsősorban az a tősgyökeres írói pátoasz, amelynek gazdag és változatos megnyilvánulását itt kötetről-kötetre szemlélhetjük. A született írókra em-

lékeztet Kosztolányi fogyhatatlan alkotókedve és üde bőséggel áradó művészi vénája.

Ebben a kötetben Kosztolányi európai utazásainak rajzait kapjuk, de szinte előre óvást kell emelnünk az ellen a nézet ellen, amely ezeket a kis írásokat útleírásoknak akarná minősíteni. Kosztolányi ezekben a vérbeli íróművésznek alakítókedvével sajátos szint adott a szokványos útiképeknek, és rajzai ezáltal abba a csoportba emelkednek, ahová eddig csak Stolz Albán spanyolországi útirajzait és Prohászka négy nagy útinaplóját soroltuk.

Rajzai ötletszerűek, de — ötletések. Végigvezet szinte az egész Európán: Belgrádi képek, Római jegyzetek, Páris, Velence, Nápoly, Grenoble, London, Svájc, Ausztria, Németország, Hollandia, Svédország, Dalmácia, Cetinje. Beszél emberekről: Magánkihallgatáson XI. Pius pápánál, Vilmos császárnál; Garibaldi, Mussolini, G. D'Annunzio, stb. Európai útinaplója 1900—1935-ig terjedő időt fogja át, vagyis azt az Európát, amely ma már alig van meg: — elsüllyedt.

Kosztolányi rajzainak nagy értéke tehát az, hogy élénkvarázsolja ennek a tűnőfélben levő világnak életképét; apró, elcsesett életjelenetekben érezteti szívverését. De nem kevésbé értékes rajzainak művészi kivitele sem. A kötetben u. i. nem a vidéket ismerjük meg — külsőleg, hanem hatásaiban, élménykeltő gazdagságában. Mondhatnánk, személyes közelségbe kerülünk a tájjal, épületekkel, szigetekkel. Az író kiválóan ért hozzá, hogyan kell a természeti jelenségek vagy emberi alkotások szemléletén kelt hangulatait eleven életképekké vagy lüktető, közvetlen élményekké alakítani. Kosztolányi látó (észretevő) és megjelenítő képessége szinte egyedülálló. Rajzai a holt tárgyak feltámasztása, megelevenítése. Mindezt mesterkéletlenül, áhítattal, kosztolányiasan teszi. Ez a művészete pedig a középkori gót dómok aprólékos faragású kőrözsáira, csipkefűzér-homlokzataira emlékeztet. A kötet hangja legközelebbi rokonságban az Ember és Világ c. kötet apró életképeivel áll.

Ha Kosztolányi jellegzetes írói képességét ennek a műnek a'apján kellene megállapítanunk, azt mondhatnánk, hogy a fogékonyság, élményszerűség és ábrázolóképeség Vinom ötvözete él ritka érzékeny fokban a költőben.

Illyés Gyula Bevezető-jében a költői és bölcselői hangnem ígyekszik kiegyenlítést találni.

Augur

Márai Sándor, Fűves könyv. (Révai kiadás, Budapest. 1943. 214 old.)

Márai könyvének ősei a régi magyar irodalomnak azok az alkotásai, amelyek a beteg lelkeknek való »gyógyfűveket« ismertették és különféle jótanácsokat közöltek. Másrészt pedig a mű az antik consolatio-k és vallási adhortatio-k gondolatvilágára emlékeztet. Innen érthető, miért ajánlja a szerző művét Senecának, Epiktétosznak, Marcus Aureliusnak, a sztoikusoknak és Montaignenek. Ezek tanították meg őt arra, hogy »erkölcs nélkül nincs ember,« továbbá arra, hogy »mi van a hatalmunkban« s általában arra, hogyan kell a véges, mulandó jelenségek minden kedvező vagy kedvezőtlen fordulata közepette is a fensőbbeségek lélek nyugalmát megőrizni. Már ebből az ajánlásból is sejthetjük és a későbbiek folyamán meggyőződhetünk arról, hogy a könyv lelki gyógyszer-tár, iránytű; sajátos életbölcsestől, de olykor csak immánens világérzésből leszűrődő jel-